

کار شایسته و جایگاه آن در مناطق روستایی ایران

محمدعلی فیض پور^۱ - عزت‌الله لطفی^۲ - ابوالفضل شاه‌محمدی مهرجردی^{۳*}

۱- استادیار علوم اقتصادی - اقتصاد صنعتی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

۲- کارشناس ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه یزد، یزد، ایران

۳- کارشناس ارشد علوم اقتصادی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۰۶/۲۰ | صص ۷۴-۶۵ | تاریخ تصویب: ۱۳۹۳/۰۴/۰۸

چکیده

هدف: توجه به بازار کار همواره در صدر برنامه‌ریزی‌های اقتصادی قرار داشته است، اما در بیشتر موارد توجه به کمیت‌ها به مراتب بیشتر از کیفیت آن مدنظر بوده است و این نیز با تمایزات منطقه‌ای که مناطق شهری و روستایی از عمده‌ترین نمود آن قلمداد می‌شوند، به‌صورت بارزتری و به‌نفع مناطق شهری نمود یافته است؛ از این‌رو، این مقاله با هدف ارزیابی و تبیین کیفیت بازار کار مناطق روستایی استان‌ها با استفاده از شاخص کار شایسته به رشته تحریر درآمده است.

روش: در راستای هدف این پژوهش و برای تفکیک مناطق همگن از مناطق غیر همگن، از روش تاکسونومی عددی استفاده شده است و تلفیق شاخص‌ها در مناطق همگن با روش تاپسیس صورت گرفته است.

یافته‌ها: نتایج این پژوهش نشان می‌دهد دو استان تهران و سیستان و بلوچستان از حیث شاخص کار شایسته به‌عنوان مناطق غیرهمگن تلقی می‌شوند و علاوه بر آن، این شاخص در سال پایانی برنامه چهارم نسبت به سال ابتدایی آن تنها در سه استان مازندران، قم و کهگیلویه و بویراحمد بهبود یافته است. همچنین، شاخص کار شایسته مناطق روستایی با گذشت زمان به‌سمت همگنی پیش نرفته و همچنان تمایزات آشکاری میان بازار کار مناطق روستایی قابل مشاهده است.

محدودیت‌ها/ راهبردها: سازمان بین‌المللی کار مجموعه‌ای ۳۰ عضوی از نماگرهای کار شایسته را معرفی نموده است تا براساس آن‌ها کشورها قادر به ارزیابی و بررسی بازار کار خود باشند و این در حالی است که با توجه به داده‌های موجود تنها محاسبه ۹ نماگر از ۳۰ نماگر کار شایسته در مناطق روستایی ایران امکان‌پذیر است؛ از این‌رو، ایجاد زمینه برای امکان دستیابی به مجموعه نماگرهای کار شایسته و در نتیجه، امکان محاسبه شاخص کار شایسته در مناطق روستایی به‌صورت کامل، راهبرد این پژوهش برای آینده است.

راهکارهای عملی: نتایج این مطالعه حاکی از آن است که مناطق روستایی کشور از حیث شاخص کار شایسته مناطقی همگن نیست و این شاخص در سال ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۴ در بیشتر مناطق روستایی کاهش داشته است و بنابراین با توجه به سیاست‌های بازار نمی‌توان انتظار داشت تا مهاجرت‌های روستا-شهری کاهش یابند؛ بر این اساس، لازم است تا بهبود شاخص کار شایسته در صدر این سیاست‌ها در مناطق روستایی قرار گیرد.

اصالت و ارزش: در این مقاله سعی شده است تا علاوه بر بررسی ابعاد کمی بازار کار در مناطق روستایی (کاهش نرخ بیکاری و ایجاد اشتغال)، ابعاد کیفی آن نیز برای اولین بار در این مناطق بررسی گردد؛ رویکردی که می‌تواند مورد توجه سیاست‌گذاران بازار کار به‌طور کلی و سیاست‌گذاران این حوزه در مناطق روستایی ایران به‌صورت ویژه قرار گیرد.

کلیدواژه‌ها: بازار کار، کار شایسته، مناطق روستایی، توسعه روستایی، ایران.

۱. مقدمه

۱.۱. طرح مسئله

در ادبیات توسعه، سرمایه انسانی که نیروی کار بخشی از آن محسوب می‌شود، نه تنها عامل رشد اقتصادی، بلکه عامل اساسی در توسعه قلمداد می‌گردد و از این رو، بازار کار به عنوان یکی از چهار بازار مهم اقتصادی، نقش مهمی را در توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی هر کشور ایفا می‌نماید. باین وجود و تا سال‌های اخیر دو موضوع نرخ بیکاری و ایجاد اشتغال از عمده‌ترین دغدغه‌های سیاست‌گذاران این بازار بوده‌اند. در ایران نیز توجه به بازار کار عمدتاً با این نگاه بوده است؛ به عنوان مثال، در برنامه اول توسعه (۷۲-۱۳۶۸) و در بخش اهداف کمی بر ایجاد سالانه حدود ۴۰۰ هزار شغل و تقلیل نرخ بیکاری از ۱۵/۹٪ به ۱۳/۴٪ در انتهای برنامه تأکید شده است. در برنامه دوم (۷۸-۱۳۷۴) نیز ایجاد سالیانه ۴۰۰ هزار شغل و کاهش نرخ بیکاری در صدر توجه بازار کار قرار گرفته است و این در حالی است که برنامه سوم انتظار داشته است تا با ایجاد ۷۶۵ هزار شغل در هر سال، نرخ بیکاری را از ۱۶٪ سال ابتدایی این برنامه به حدود ۱۲٪ در سال پایانی کاهش دهد. برنامه چهارم بر آن بوده تا با ایجاد ۹۰۰ هزار شغل در هر سال، زمینه را برای نرخ بیکاری تک‌رقمی ۸ درصدی را در پایان برنامه در اقتصاد ایران رقم زند. برنامه پنجم نیز نرخ بیکاری ۷ درصدی را برای اقتصاد ایران پیش بینی نموده و انتظار داشته است تنها در سال ۱۳۹۰ حدود ۲۵۰۰۰۰۰ شغل ایجاد کند.

سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افق ۱۴۰۴ به عنوان بالاترین سند بالادستی پس از قانون اساسی، ویژگی‌های مهم ایران در بازار کار را با اشتغال مولد، کاهش نرخ بیکاری، فرصت‌های برابر اشتغال و در مجموع، دستیابی به اشتغال کامل به تصویر کشیده است. علاوه بر آن، سیاست‌های کلی اشتغال مصوب تیرماه ۱۳۹۰، موارد ۱۳ گانه‌ای را برای بازار کار ترسیم نموده است و در این میان موارد ۱۱ و ۱۲ به حمایت‌های مؤثر از بیکاران برای افزایش توانمندی‌های آنان در جهت دسترسی به اشتغال پایدار (بند ۱۱) و توجه ویژه به کاهش نرخ بیکاری استان‌های بالاتر از متوسط کشور (بند ۱۲) اختصاص یافته است.

با وجود همه موارد ذکر شده، برای اولین بار واژه «کار شایسته»^۱ در برنامه چهارم توسعه و در ماده ۱۰۱ آن ارائه شده است. براساس این ماده، دولت موظف بوده است تا برنامه ملی توسعه کار شایسته را به عنوان گفتمان جدید عرصه کار و توسعه براساس راهبرد «سه جانبه‌گرایی» که در بردارنده عزت نفس، برابری فرصت‌ها، آزادی و امنیت کار و همراه با صیانت لازم باشد، تقدیم مجلس شورای

اسلامی نماید. علاوه بر آن، ماده ۲۵ برنامه پنجم توسعه نیز وزارت کار و امور اجتماعی وقت را مکلف نموده است تا در سال نخست این برنامه، سند ملی کار شایسته را تنظیم کند. این در حالی است که مفهوم کار شایسته و نماگرهای آن از اواخر دهه ۱۳۹۰ و برای بررسی وضعیت بازار کار وارد ادبیات این حوزه گردیده و سازمان بین‌المللی کار نیز کشورها را ترغیب نموده است تا برای بررسی وضعیت بازار کار بین‌المللی، منطقه‌ای و ناحیه‌ای از نماگرهای کار شایسته استفاده شود؛ براین اساس، در این مقاله سعی می‌شود تا توسعه بازار کار مناطق روستایی استان‌های کشور از منظر نماگرهای کار شایسته که داده‌های آن در اقتصاد ایران قابل دسترسی بوده است، بررسی و مقایسه گردد. موضوعی که براساس دانسته‌های محققان این مطالعه تاکنون در مناطق روستایی ایران مورد توجه قرار نگرفته است.

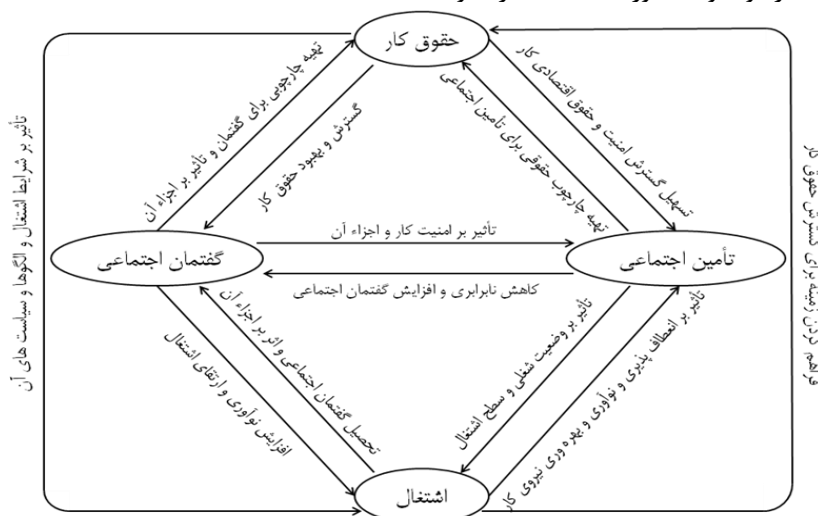
یادآوری می‌شود اگرچه واژه کار شایسته دارای معانی متفاوتی است و هر کشور بسته به میزان توسعه خود آن را به گونه‌ای خاص تعبیر می‌کند، اما سازمان بین‌المللی کار «فرصت دستیابی به کار مولد در شرایط آزادی، امنیت، برابری و شرافت انسانی» را به عنوان مفهوم کار شایسته ارائه کرده است (آنکر، چرنیشو، ایگر، مهران، و رایتر، ۲۰۰۲، ص. ۱۲). این تعریف دارای شش بعد است:

- ۱- توانایی افراد در یافتن و حفظ کاری که خواهان آن هستند؛
- ۲- انجام کار بدون وجود اجبار؛
- ۳- توانایی تأمین معاش قابل قبول برای فرد و خانواده تحت تکفل وی؛
- ۴- وجود رفتار و فرصت‌های یکسان و بدون تبعیض؛
- ۵- احساس امنیت از حیث سلامتی، تأمین مالی در زمان بازنشستگی، از کار افتادگی یا حوادث؛
- ۶- حفظ شأن و وقار انسانی از طریق مشارکت در تصمیم‌گیری برای تعیین شرایط کاری (هرندی، ۱۳۸۳، ص. ۳۸).

به‌طور کلی، سازمان بین‌المللی کار چهار هدف استراتژیک حقوق کار^۲، اشتغال^۳، حمایت اجتماعی^۴ و گفتمان اجتماعی^۵ را با شعار «کار شایسته برای همه» دنبال می‌کند (گرن، ۲۰۱۰، ص. ۱). در بعد حقوق کار، مبانی بنیادی حقوق کار چون آزادی ارتباط، آزادی انجمن‌ها و حمایت از حق تشکیل‌های مدنی روابط کار، ریشه‌کن-سازی کارهای اجباری، رعایت حداقل سن کار، تساوی مزد برای زن و مرد در مشاغل هم‌ارزش و ... مورد توجه قرار می‌گیرد. در بعد اشتغال، تأکید سازمان بین‌المللی کار بر آن است که کشورها سیاست‌های اقتصادی و اجتماعی خود را به گونه‌ای تنظیم نمایند که توجه اصلی به اشتغال و کار سازنده و مولد همراه با درآمد مناسب

مرتبط با سیاست اجتماعی و اقتصادی است که می‌تواند به‌مثابه یک فرایند سه جانبه صورت گیرد و در آن دولت به‌عنوان یک عضو رسمی در مذاکرات حضور داشته باشد یا می‌تواند به صورت دو جانبه و بین کارگران و مدیریت صورت گیرد. درنهایت، هدف گفتمان اجتماعی ارتقای ساختار توافق همگانی بین طرف‌های اصلی در دنیای کار است (سازمان بین‌المللی کار، ۲۰۰۳، ص. ۵۲). لازم است ذکر شود که این ابعاد از یکدیگر جدا نیستند که ارتباط و تعامل بین آن‌ها را در قالب شکل (۱) می‌توان به تصویر کشید:

براساس حقوق بنیادین کار برای همه باشد و درکنار کمیت به کیفیت کار و اشتغال نیز توجه شود. در بعد حمایت اجتماعی، به تنظیم و اعمال انواع استانداردهای کار و پیشگیری از حوادث ناشی از کار، حمایت در برابر شرایط کاری دشوار و تعیین ضوابط و مقررات برای کارهای سخت و زیان‌آور می‌پردازد و هدف از این حمایت‌ها، ایجاد امنیت در برابر انواع آسیب‌پذیری‌ها است و مفهومی گسترده‌تر از امنیت کاری را دارد. درنهایت، در بعد گفتمان اجتماعی، هر نوع مذاکره، مشاوره یا به‌طور خلاصه، مبادله اطلاعات بین نمایندگان کارگران، کارفرمایان و دولت در موضوعات موردعلاقه مشترک و

شکل ۱- تعامل میان ابعاد کار شایسته

مأخذ: سازمان بین‌المللی کار، ۲۰۰۸، ص. ۳۸

غیرهمگن با استفاده از روش تاکسونومی عددی شناسایی شده‌اند و پس از آن و برای تعیین سطوح توسعه بازار کار مناطق روستایی در استان‌های همگن از روش تاپسیس استفاده گردیده است. این روش قادر به وزن‌دهی به شاخص‌های موردبررسی است.

۱.۲ روش تاپسیس (برترین پیشنهاد از راه حل ایده‌آل)

در این روش به هریک از شاخص‌ها با روش‌های گوناگون مانند روش آنتروپی شانن^{۱۲} وزن متناسب داده می‌شود. روش آنتروپی شانن دارای مراحل زیر است:

تشکیل ماتریس تصمیم (با درجه $m \times n$ که در آن m استان‌ها و n شاخص‌ها می‌باشند).

محاسبه مجموع هر شاخص و تقسیم هریک از درایه‌های ماتریس بر آن.

تشکیل ماتریس لگاریتم طبیعی مرحله دوم.

ضرب ماتریس مرحله‌های دوم و سوم.

محاسبه مجموع هر شاخص در ماتریس مرحله چهارم (Sx) .

سازمان بین‌المللی کار مجموعه‌ای ۳۰ عضوی از نماگرهای کار شایسته را معرفی کرده است تا براساس آن‌ها کشورها قادر به ارزیابی و بررسی بازار کار خود باشند. از این مجموعه، محاسبه ۲۳ نماگر برای کشورهای نواحی آسیا و اقیانوسیه امکان‌پذیر است (گروه پژوهشی طرح‌های فنی و روش‌های آماری، ۱۳۸۴، ص. ۵). این در حالی است که با توجه به داده‌های موجود تنها محاسبه ۹ نماگر از ۳۰ نماگر کار شایسته در مناطق روستایی ایران امکان‌پذیر است.

۲ روش شناسی تحقیق

تاکنون از روش‌ها و مدل‌های متفاوتی برای سنجش سطح برخورداری و میزان توسعه‌یافتگی مناطق مانند تاکسونومی عددی^۹، تحلیل عاملی^{۱۰} و تحلیل خوشه‌ای^{۱۱} استفاده شده است و در این میان بهره‌گیری از روش‌های چندشاخصه دارای اهمیت بیشتری است (پورطاهری، سجاسی قیداری، و صادقلو، ۱۳۸۸، ص. ۱۳)؛ از این‌رو، برای تلفیق نماگرهای کار شایسته و در نتیجه، سنجش سطح توسعه بازار کار مناطق روستایی می‌توان از هریک از این روش‌ها بهره جست. با این‌وجود، در این مطالعه ابتدا مناطق همگن از

- سهم زنان در مشاغل اجرایی و مدیریتی (تعداد زنان شاغل ۱۵ ساله و بیشتر تقسیم بر تعداد جمعیت شاغل ۱۵ ساله و بیشتر)؛
- موارد شکایات منعکس شده به دادگاه‌های کار یا ILO.

بعد اشتغال با نماگرهای:

- میزان مشارکت نیروی کار (جمعیت فعال شامل شاغل و بیکار تقسیم بر جمعیت در سن کار)؛

- نسبت اشتغال به جمعیت (جمعیت شاغل تقسیم بر جمعیت در سن کار)؛

- اشتغال غیررسمی (درصد و متوسط دستمزد شاغلان روزمزد)؛

- درصد و متوسط دستمزد شاغلان روزمزد؛

- بیکاری جوانان (جمعیت جوان بیکار تقسیم بر جمعیت جوان فعال)؛

- جوانان غیرفعال (جمعیت غیرفعال ۱۵ تا ۲۴ سال تقسیم بر جمعیت فعال ۱۵ تا ۲۴ سال)؛

- بیکاری (جمعیت بیکار تقسیم بر جمعیت فعال)؛

- اشتغال برحسب وضع شغلی و بخش فعالیت اقتصادی (جمعیت شاغل ۱۵ ساله و بیشتر زیرگروه تقسیم بر کل جمعیت شاغل ۱۵ ساله و بیشتر زیرگروه)؛

- بهره‌وری نیروی کار (تولید ناخالص داخلی به ازای هر شاغل)؛

- درآمد سرانه واقعی (درآمد سرانه جاری تعدیل شده برحسب سطح عمومی قیمت‌ها)؛

- سهم اشتغال مزدبگیری زنان در بخش صنعت، کشاورزی و خدمات (زنان شاغل مزدبگیر ۱۵ ساله و بیشتر در هر بخش تقسیم بر جمعیت شاغل مزدبگیر ۱۵ ساله و بیشتر در آن بخش).

بعد حمایت اجتماعی:

- میزان پوشش تأمین اجتماعی مزد و حقوق‌بگیران (جمعیت شاغل ۱۵ ساله و بیشتر بهره‌مند از مزایای تأمین اجتماعی تقسیم بر جمعیت شاغل ۱۵ ساله و بیشتر)؛

- هزینه تأمین اجتماعی عمومی برحسب درصدی از GDP؛

- میزان حوادث شغلی منجر به فوت یا غیر از فوت (حوادث شغلی گزارش شده توسط بازرسی کار تقسیم بر تعداد شاغلان تحت پوشش)؛

- درصد شاغلان با ساعات کار بیش از حد (جمعیت شاغل ۱۵ سال و بیشتر با ساعت کاری ۴۹ ساعت و بیشتر در هفته تقسیم بر جمعیت شاغل ۱۵ ساله و بیشتر)؛

- میزان دستمزد ساعتی نامناسب.

بعد گفتن اجتماعی:

محاسبه مقادیر E و K برای محاسبه درجه اهمیت و وزن شاخص‌ها (d).

$$E_j = - \frac{K}{S_{Kj}} K = \frac{1}{\ln(m)} dj = 1 - dj \quad (1)$$

$$W_j = \frac{dj}{\sum_{j=1}^n dj}, \quad \sum_{j=1}^n W_j = 1 \quad (2)$$

استانداردسازی و تلفیق شاخص‌ها با استفاده از روش تاپسیس.

تشکیل ماتریس با درجه $m \times n$.

استاندارد کردن ماتریس مرحله اول.

ضرب ماتریس مرحله دوم در وزن‌های به دست آمده از روش آنترویی شانن.

محاسبه راه‌حل ایده‌آل مثبت و منفی:

$$d_j^+ = \left(\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^+) \right)^{\frac{1}{m}}$$

$$d_j^- = \left(\sum_{j=1}^n (v_{ij} - v_j^-) \right)^{\frac{1}{m}} \quad (3)$$

تعیین نزدیکی نسبی هر گزینه به پاسخ ایده‌آل که می‌توان آن را از طریق تابع زیر محاسبه کرد (چینگ-لیانگ، ۱۹۹۶، ص. ۳۰۵):

$$Cl_i^+ = \frac{d_i^-}{d_i^+ + d_i^-} \quad 0 \leq Cl_i^+ \leq 1, \quad i = 1, 2, \dots, m \quad (4)$$

برای رتبه‌بندی نیز کافی است فاصله نسبی هر گزینه به ترتیب بزرگ به کوچک مرتب شود. در این حالت گزینه‌ای که بزرگ‌ترین فاصله نسبی را از دیگر گزینه‌ها داشته باشد، بالاترین رتبه را به خود اختصاص خواهد داد (فیض‌پور و صالحی فیروزآبادی، ۱۳۹۱، ص. ۱۰۱).

۲.۲. متغیرها و شاخص‌های تحقیق

همان‌گونه که پیش‌تر ذکر شد، سازمان بین‌المللی کار ۳۰ نماگر کار شایسته را معرفی کرده است و از این مجموعه، ۲۳ نماگر در چهار بعد حقوق کار، اشتغال، حمایت اجتماعی و گفتن اجتماعی برای کشورهای آسیایی و اقیانوسیه قابل‌دسترسی هستند. این نماگرها عبارت‌اند از:

بعد حقوق کار شامل:

- نسبت کودکان ۶ تا ۱۴ ساله ثبت‌نام‌نکرده در مدرسه به کل کودکان ۶ تا ۱۴ ساله؛

جمعیت، میزان کار با ساعات بیش از حد، نرخ بیکاری جوانان، نرخ زنان مزدبگیر در بخش کشاورزی، نرخ زنان مزدبگیر در بخش صنعت، نرخ زنان مزدبگیر در بخش خدمات و نرخ مشارکت زنان در مشاغل مدیریتی در مناطق روستایی در طول برنامه چهارم امکان پذیر بوده است. جداول (۱) و (۲) این شاخص‌ها را برای سال‌های ابتدایی و انتهایی برنامه چهارم به تصویر کشیده‌اند و سطرهای پایانی ویژگی‌های آماری این شاخص‌ها را نشان داده است. نمودار (۱) نیز متوسط تغییرات نماگرهای کار شایسته را در سال‌های ابتدایی (۱۳۸۴) و انتهایی (۱۳۸۸) برنامه چهارم نشان می‌دهد.

- عضویت در اتحادیه‌های کارگری (نسبت نیروی کار عضو اتحادیه بر نیروی کار مزدبگیر)؛
- بنگاه‌های متعلق به سازمان‌های کارفرمایی؛
- میزان پوشش چانه‌زنی جمعی دستمزد (تعداد نیروی کار تحت-پوشش ترتیبات چانه‌زنی جمعی دستمزد تقسیم بر تعداد کل مزد و حقوق بگیران)؛
- اعتصاب و تعطیلی‌ها (میزان روزهای بیکاری ناشی از آن).

از میان نماگرهای ۲۳گانه ذکر شده، در ایران تنها دسترسی به ۹ نماگر نرخ مشارکت اقتصادی، نرخ بیکاری، نسبت اشتغال به

جدول ۱- نماگرهای کار شایسته در مناطق روستایی استان‌ها در سال ۱۳۸۴

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

استان	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
آذربایجان شرقی	۶۸/۳	۸/۱	۶۷/۵	۵۲/۵	۱۵/۴	۶۵/۱	۳۲/۲	۲/۷	۸/۶
آذربایجان غربی	۵۵/۲	۱۲/۶	۵۲/۷	۴۵/۷	۲۸/۴	۸۱/۵	۱۵/۹	۲/۶	۷/۱
اردبیل	۶۰/۸	۱۷/۳	۵۶/۷	۳۵/۵	۳۴/۱	۸۹/۸	۷/۳	۲/۹	۷/۴
اصفهان	۵۳	۱۳/۷	۴۹/۵	۴۶/۵	۲۵/۱	۲۷/۳	۶۱/۹	۱۰/۹	۱۰/۸
ایلام	۴۹/۴	۲۰/۱	۴۴/۹	۴۳/۳	۴۹/۳	۹۲/۶	۲/۲	۵/۲	۶/۳
بوشهر	۳۸/۵	۱۳/۵	۳۴/۱	۵۴/۴	۲۹/۵	۵۲/۷	۲۳/۴	۲۳/۹	۱۰/۷
تهران	۴۵/۲	۱۳/۸	۳۹/۸	۶۸/۸	۳۰/۴	۲۴/۷	۱۹/۷	۵۵/۶	۱۸/۹
چهارمحال و بختیاری	۴۳/۷	۱۱/۹	۳۸/۷	۴۶/۲	۲۵/۴	۳۱/۱	۵۹	۱۰	۵/۸
خراسان جنوبی	۴۹/۴	۱۴/۲	۴۶/۹	۳۲/۹	۳۷/۹	۳۴/۹	۶۰/۸	۴/۲	۱۰/۹
خراسان رضوی	۵۷/۲	۱۱/۷	۵۴/۱	۳۶/۸	۲۳/۱	۷۳/۷	۲۱/۴	۴/۹	۸/۰۴
خراسان شمالی	۵۲/۳	۱۰/۹	۵۰/۱	۵۳/۸	۲۸/۲	۶۵/۹	۲۸/۶	۵/۴	۱۶/۸
خوزستان	۴۶/۶	۱۴/۹	۴۲	۵۲	۳۲/۸	۷۹/۹	۶/۲	۱۳/۷	۱۱/۲
زنجان	۵۵/۵	۱۴/۷	۵۳/۳	۴۶/۶	۳۳/۲	۴۳/۹	۵۳/۵	۲/۶	۱۲/۹
سمنان	۴۱/۲	۱۲/۸	۳۸/۵	۴۵/۹	۲۹/۷	۵۵/۸	۲۲/۷	۲۰/۵	۱۱/۷
سیستان و بلوچستان	۵۳/۹	۱۱/۸	۴۹/۵	۲۸/۸	۲۸/۶	۳۳/۱	۶۴/۱	۲/۸	۸/۰۹
فارس	۴۴/۷	۱۵/۴	۴۰/۳	۴۳/۸	۳۱/۳	۵۰/۲	۳۳/۵	۱۶/۳	۱۷/۲
قزوین	۵۴/۳	۱۴/۴	۵۱/۲	۴۸/۱	۲۹/۷	۸۷/۵	۶/۶	۶	۱۰/۱
قم	۴۶/۵	۱۰/۵	۴۲/۵	۶۳/۷	۲۰/۵	۱۳/۴	۶۲	۲۴/۷	۱۲/۰۴
کردستان	۴۸/۶	۱۳/۱	۴۶/۵	۴۰/۵	۳۳	۵۲/۵	۴۱/۸	۵/۷	۶/۳
کرمان	۴۷/۲	۱۸/۴	۴۲/۵	۳۱/۹	۳۹/۸	۶۳	۲۵/۹	۱۱/۱	۵/۹
کرمانشاه	۴۶/۵	۱۸/۲	۴۲/۸	۳۹/۸	۴۰/۶	۸۶/۱	۹/۱	۴/۸	۷/۴
کهگیلویه و بویر احمد	۴۶/۱	۲۳/۹	۳۹/۸	۲۶/۹	۵۸/۷	۸۵/۵	۵/۱	۹/۴	۵/۵
گلستان	۵۴/۹	۱۱/۴	۵۱/۲	۳۷/۷	۲۳/۲	۶۹/۸	۲۴/۴	۵/۸	۱۱/۸

ادامه جدول ۱- نماگرهای کار شایسته در مناطق روستایی استان‌ها در سال ۱۳۸۴

استان	نماگر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
گیلان	۴۹/۱	۱۷/۴	۴۴/۳	۵۲/۸	۴۲/۷	۷۵/۲	۹/۴	۱۵/۳	۹/۱	
لرستان	۵۳/۲	۲۰/۵	۴۸/۶	۳۵/۱	۴۶/۵	۹۴/۲	۳/۷	۱/۲	۳/۸	
مازندران	۴۸/۳	۱۲/۸	۴۵	۴۸	۲۹/۵	۶۹	۱۰/۸	۲۰/۲	۱۰/۰۲	
مرکزی	۴۷/۹	۱۶/۱	۴۴/۹	۵۰/۲	۳۳/۵	۵۷/۵	۳۵/۵	۷	۶/۱	
هرمزگان	۳۷/۲	۱۱/۴	۳۳/۶	۴۰/۴	۲۷/۷	۳۱/۵	۴۹/۳	۱۹/۲	۱۰/۲	
همدان	۴۹/۳	۱۵/۳	۴۶	۴۴/۵	۳۲/۴	۴۴/۷	۴۸/۴	۶/۹	۶/۵	
یزد	۶۰/۵	۹/۲	۵۸	۳۳/۲	۱۸/۳	۳۶/۹	۵۴/۳	۸/۸	۸/۲	
میانگین	۴۹/۷	۱۳/۹	۴۶	۴۳/۲	۳۰/۷	۵۳/۷	۲۱/۳	۷/۹	۸/۹	
دامنه تغییرات	۳۱/۱	۱۵/۸	۳۳/۹	۴۱/۹	۴۳/۳	۸۰/۸	۶۱/۹	۵۳/۵	۱۵/۱	
انحراف معیار	۶/۶	۳/۴	۷/۲	۹/۵	۹	۲۲/۷	۲۰/۴	۱۰/۶	۳/۵	
ضریب تغییرات	۱۳	۲۵	۱۶	۲۲	۳۰	۴۲	۹۶	۱۳۴	۴۰	

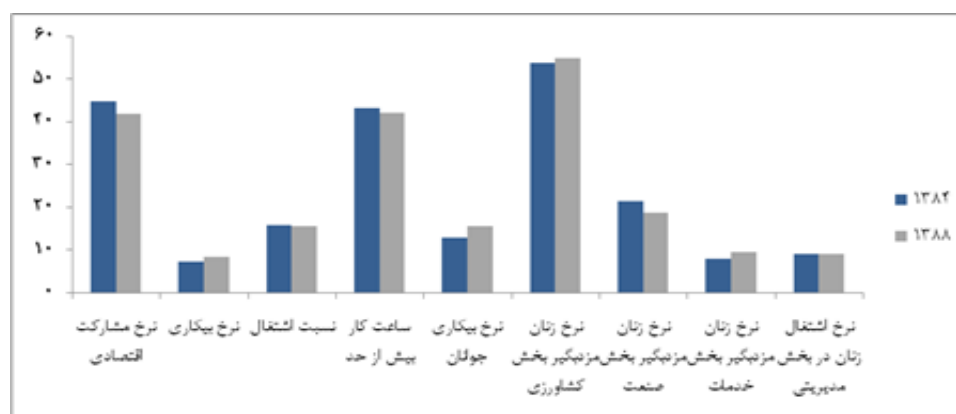
جدول ۲- نماگرهای کار شایسته در مناطق روستایی استان‌ها در سال ۱۳۸۸

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

استان	نماگر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
آذربایجان شرقی	۵۷	۳/۷	۵/۸	۵۴/۹	۴۴/۵	۶۳/۹	۳۱/۶	۴/۵	۸/۴	
آذربایجان غربی	۵۹/۹	۶/۴	۱۱/۵	۵۶/۱	۳۵/۸	۸۵/۹	۱۱/۳	۲/۸	۷/۳	
اردبیل	۶۲/۸	۶/۳	۱۰/۵	۵۸/۹	۳۷/۱	۹۰/۷	۶/۲	۳/۱	۷/۵	
اصفهان	۵۰/۶	۸/۳	۱۳/۹	۴۶/۳	۴۲/۳	۴۱/۸	۴۸/۷	۹/۴	۱۱	
ایلام	۵۰/۲	۸/۷	۱۶/۸	۴۵/۹	۲۰/۵	۸۹/۷	۵/۷	۴/۶	۶/۵	
بوشهر	۳۹	۱۲/۱	۲۴/۷	۳۴/۳	۴۴/۱	۴۶/۳	۲۹/۲	۲۴/۶	۱۰/۹	
تهران	۴۳/۳	۱۰/۹	۲۲/۵	۳۸/۶	۶۱/۴	۱۸/۴	۲۶/۳	۵۵/۳	۱۹/۳	
چهارمحال و بختیاری	۴۳/۸	۱۶/۷	۳۱/۹	۳۶/۵	۳۵/۳	۴۶/۵	۴۱/۶	۱۱/۹	۶	
خراسان جنوبی	۵۰/۳	۴/۵	۱۰/۷	۴۸	۱۴/۸	۴۸/۹	۴۸	۳/۱	۱۰/۸	
خراسان رضوی	۵۲/۷	۷/۶	۱۳/۷	۴۸/۸	۳۰	۷۹/۵	۱۱/۷	۸/۸	۸/۳	
خراسان شمالی	۴۵/۶	۳/۳	۷/۱	۴۴/۱	۲۳/۳	۷۴/۹	۲۰/۴	۴/۸	۱۶/۹	
خوزستان	۴۲/۹	۱۰	۱۷/۹	۳۸/۶	۳۳/۶	۶۸/۷	۱۱/۹	۱۹/۴	۱۱/۴	
زنجان	۵۹	۴	۸/۲	۵۶/۶	۳۱/۶	۸۰/۹	۱۵/۴	۳/۷	۱۳/۱	
سمنان	۴۳/۴	۶	۱۱/۴	۴۰/۸	۳۰/۱	۵۰/۸	۳۶/۹	۱۲/۳	۱۱/۸	
سیستان و بلوچستان	۳۳/۶	۱۳/۱	۲۶/۶	۲۹/۲	۲۸/۷	۴/۶	۹۰	۵/۴	۸/۲	
فارس	۴۲/۱	۱۱/۳	۱۸	۳۷/۴	۳۳/۸	۵۸/۹	۲۱/۵	۱۹/۶	۱۷/۴	
قزوین	۴۳/۹	۶/۹	۱۶	۴۰/۹	۴۲/۳	۷۸/۹	۸	۱۳/۱	۱۰/۳	
قم	۴۲/۲	۶/۶	۱۴/۶	۳۹/۵	۵۰	۲۲/۹	۶۸	۹/۱	۱۲/۳	
کردستان	۴۹	۷/۴	۱۴/۷	۴۵/۴	۳۵/۸	۸۵/۸	۱۰/۹	۳/۳	۶/۱	
کرمان	۴۲/۴	۶	۱۵/۱	۳۹/۹	۲۵/۴	۶۹	۱۴/۱	۱۶/۹	۶/۱	
کرمانشاه	۴۶/۸	۸/۱	۱۴/۲	۴۳	۳۵/۷	۹۱/۳	۵/۳	۳/۴	۷/۶	

ادامه جدول ۲- نماگرهای کار شایسته در مناطق روستایی استان‌ها در سال ۱۳۸۸

استان	نماگر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
کهگیلویه و بویراحمد	۳۳	۱۲/۹	۳۷/۳	۲۸/۷	۳۶/۸	۷۱/۶	۱۰/۶	۱۷/۸	۵/۴	
گلستان	۴۹/۲	۶/۷	۱۴/۲	۴۵/۹	۲۸/۵	۵۹/۲	۳۰/۹	۱۰	۱۱/۹	
گیلان	۴۵/۶	۱۲	۲۹/۳	۴۰/۱	۵۱/۹	۷۴/۹	۱۰/۸	۱۴/۳	۹/۵	
لرستان	۴۶/۹	۱۳	۲۵/۸	۴۰/۸	۲۲/۴	۹۱/۲	۳/۶	۵/۲	۴/۱	
مازندران	۴۱/۸	۶/۵	۱۸/۶	۳۹/۱	۴۳/۹	۵۱/۵	۹/۵	۳۸/۹	۱۰/۳	
مرکزی	۴۴/۹	۴/۲	۹/۱	۴۳	۳۹/۴	۶۷/۱	۲/۹	۱۱	۶/۷	
هرمزگان	۳۱/۹	۵/۱	۱۵/۸	۳۰/۲	۳۷/۷	۳۰/۲	۴/۱	۲۸/۷	۱۰/۱	
همدان	۴۸/۲	۱۴/۷	۲۴	۴۱/۲	۳۸/۵	۶۱/۶	۲۷/۱	۱۱	۶/۸	
یزد	۴۸/۳	۵/۴	۱۲/۴	۴۵/۷	۲۴/۹	۴۹	۳۵/۲	۱۵/۸	۸/۸	
میانگین	۴۵/۸	۷/۶	۱۵/۶	۴۲	۳۳/۹	۵۴/۸	۱۸/۷	۹/۵	۹/۱	
دامنه تغییرات	۳۰/۹	۱۳/۴	۳۱/۵	۳۰/۲	۴۶/۶	۸۶/۷	۸۶/۴	۵۲/۵	۱۵/۲	
انحراف معیار	۷/۳	۳/۵	۷/۶	۷/۵	۹/۷	۲۲/۷	۱۹/۹	۱۱/۶	۳/۶	
ضریب تغییرات	۱۶	۴۶	۴۹	۱۸	۳۰	۴۲	۱۰۶	۱۰۷	۴۰	

شکل ۲- متوسط تغییرات نماگرهای کار شایسته در کشور؛ ۱۳۸۸ نسبت به سال ۱۳۸۴

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

بهبود چندانی یافته باشد. با این وجود و همان‌گونه که جداول (۱) و (۲) نشان می‌دهند، نماگرهای ذکر شده از تمایزات معناداری در استان‌ها و در هر دو مقطع زمانی برخوردار هستند و از این رو، سطح کار شایسته می‌تواند تحت تأثیر مکان قرار گیرد؛ به عنوان مثال، همان‌گونه که جدول (۱) نشان می‌دهد، دامنه تغییرات نماگرهای مورد بحث در مناطق روستایی استان‌ها بسیار گسترده می‌باشد و انحراف معیار این شاخص‌ها نیز قابل توجه است. علاوه بر آن، ضریب تغییرات نیز این تمایزات را در بین مناطق روستایی استان‌ها به خوبی نشان داده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، در اکثر موارد

همان‌گونه که مشاهده می‌شود، در مجموع، در کل کشور اگرچه از ساعات کار بیش از حد کاسته شده است و نرخ زنان مزدبگیر در بخش‌های کشاورزی و خدمات افزایش یافته است، اما نرخ مشارکت اقتصادی، نسبت اشتغال به جمعیت، نرخ زنان مزدبگیر در بخش صنعت نیز کاهش یافته است و نرخ بیکاری و نرخ بیکاری جوانان به صورت محسوسی افزایش داشته است. این در حالی است که نرخ اشتغال زنان در بخش مدیریتی تغییر محسوسی نداشته است؛ بنابراین، با این تصویر کلی نمی‌توان انتظار داشت که شاخص کار شایسته در کشور در سال پایانی برنامه نسبت به سال ابتدایی آن

همگن از مناطق غیرهمگن تفکیک می‌شوند. نتایج مطالعه در مرحله اول نشان داده است که استان‌های تهران و سیستان و بلوچستان از نظر شاخص کار شایسته همگن نبوده‌اند و از این رو، تحلیل‌ها بدون در نظر گرفتن این دو استان انجام شده است. در مرحله دوم نیز از روش تاپسیس برای تعیین شاخص کار شایسته استفاده می‌شود؛ بنابراین، جدول (۳) وزن شاخص‌های ۹ گانه کار شایسته را به‌نمایش می‌گذارد. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، در دو مقطع مورد بررسی، شاخص‌های نرخ بیکاری و نرخ مشارکت اقتصادی به‌ترتیب بیشترین و کمترین وزن را به خود اختصاص داده‌اند.

ضریب تغییرات در نماگرهای مورد بحث افزایش یافته است و این افزایش به مراتب بیش از کاهش صورت گرفته است؛ بر این اساس، همچنان می‌توان انتظار داشت که شاخص کار شایسته نیز در مقاطع زمانی یاد شده بین استان‌ها از تمایزات آشکاری برخوردار باشد. با این رویکرد و برای بررسی این موضوع لازم است تا معیارهای کار شایسته با یکدیگر تلفیق گردند تا سطح شاخص کار شایسته در مناطق روستایی استان‌ها محاسبه شوند. موضوعی که در ادامه این مقاله به آن پرداخته می‌شود.

۳. یافته‌های تحقیق

همان‌طور که بیان شد، پژوهش حاضر از دو مرحله تشکیل شده است که در مرحله نخست با استفاده از تکنیک تاکسونومی عددی، مناطق

جدول ۳- وزن نماگرهای کار شایسته به روش آنتروپی شانن

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

سال	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹
۱۳۸۴	۰/۰۱	۰/۴۸	۰/۰۱	۰/۰۲	۰/۰۹	۰/۰۹	۰/۲۷	۰/۳۷	۰/۰۵
۱۳۸۸	۰/۰۱	۰/۳۷	۰/۱۰	۰/۰۲	۰/۰۴	۰/۰۹	۰/۳۰	۰/۳۴	۰/۰۷

جدول ۴- ضریب توسعه بازار کار مناطق روستایی استان‌ها با استفاده از روش تاپسیس

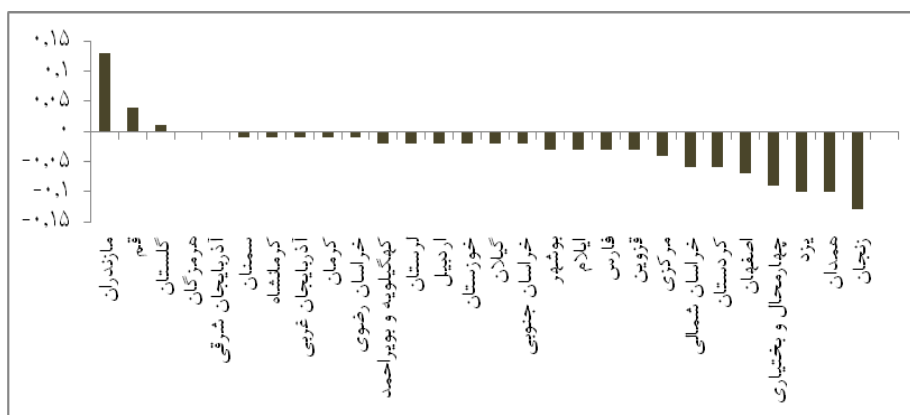
مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

نام استان	۱۳۸۸	۱۳۸۴	تفاوت ابتدا و انتهای دوره	نام استان	۱۳۸۸	۱۳۸۴	تفاوت ابتدا و انتهای دوره
قم	۰/۳۸۹	۰/۳۵	۰/۰۴	فارس	۰/۱۰۲	۰/۱۳	-۰/۰۳
مازندران	۰/۲۶۹	۰/۱۴	۰/۱۳	خوزستان	۰/۰۹۸	۰/۱۱	-۰/۰۲
هرمزگان	۰/۲۳	۰/۲۳	۰/۰۰	گیلان	۰/۰۹۷	۰/۱۲	-۰/۰۲
اصفهان	۰/۲۱۸	۰/۲۸	-۰/۰۷	آذربایجان غربی	۰/۰۹۵	۰/۱۰	-۰/۰۱
خراسان شمالی	۰/۲۱	۰/۲۷	-۰/۰۶	کردستان	۰/۰۹۵	۰/۱۵	-۰/۰۶
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۷۳	۰/۲۶	-۰/۰۹	همدان	۰/۰۹۴	۰/۱۹	-۰/۱۰
بوشهر	۰/۱۵۱	۰/۱۹	-۰/۰۳	قزوین	۰/۰۸۹	۰/۱۱	-۰/۰۳
سمنان	۰/۱۳۶	۰/۱۴	-۰/۰۱	زنجان	۰/۰۸۸	۰/۲۲	-۰/۱۳
یزد	۰/۱۳۱	۰/۲۳	-۰/۱۰	کرمان	۰/۰۸۶	۰/۱۰	-۰/۰۱
کهگیلویه و بویراحمد	۰/۱۱۴	۰/۱۳	-۰/۰۲	خراسان رضوی	۰/۰۸۵	۰/۰۹	-۰/۰۱
آذربایجان شرقی	۰/۱۰۹	۰/۱۱	۰/۰۰	خراسان جنوبی	۰/۰۸۴	۰/۱۰	-۰/۰۲
لرستان	۰/۱۰۸	۰/۱۳	۰/۰۲	مرکزی	۰/۰۷۹	۰/۱۲	-۰/۰۴
کرمانشاه	۰/۱۰۵	۰/۱۱	-۰/۰۱	میانه‌گین کار شایسته	۰/۱۲	۰/۱۵	-
اردبیل	۰/۱۰۴	۰/۱۲	-۰/۰۲	انحراف معیار	۰/۰۶۹	۰/۰۶۷	-
گلستان	۰/۱۰۳	۰/۰۹	۰/۰۱	ضریب تغییرات	۵۷	۴۶	-
ایلام	۰/۱۰۲	۰/۱۳	-۰/۰۳	-	-	-	-

از نظر تغییر شاخص کار شایسته نیز مناطق روستایی از ناهمگنی کامل برخوردار هستند. در حالی که استان مازندران بالاترین افزایش را در این شاخص در این دوره تجربه نموده، استان زنجان با بیشترین کاهش روبه‌رو بوده است. این در حالی است که استان‌های هرمزگان و آذربایجان شرقی تمایز چندانی را از این حیث در طول دو مقطع زمانی مورد بحث تجربه نموده‌اند.

با در دست داشتن وزن شاخص‌ها، نتایج رتبه‌بندی سطح توسعه بازار کار مناطق روستایی در سال‌های ابتدایی و انتهایی دوره در جدول (۴) ارائه شده و تغییرات شاخص کار شایسته طی این دو مقطع در نمودار (۴) برای هر استان نشان داده شده است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود، در سال ۱۳۸۸ در مقایسه با سال ۱۳۸۴ وضعیت کار شایسته در اکثر مناطق روستایی کاهش داشته و تنها سه استان مازندران، قم و گلستان از این حیث مستثنا هستند. باین وجود، حتی

شکل ۳- تفاوت‌های ضریب توسعه بازار کار مناطق روستایی استان‌ها؛ ۱۳۸۸ نسبت به ۱۳۸۴

مأخذ: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۳

مقایسه با سال ۱۳۸۴ وضعیت شاخص کار شایسته در بیشتر مناطق روستایی ایران کاهش داشته و تنها سه استان مازندران، قم و گلستان از این حیث مستثنا هستند. باین وجود، حتی از نظر تغییر شاخص کار شایسته نیز مناطق روستایی کشور ناهمگنی کامل دارند؛ در حالی که در این دوره استان مازندران بالاترین افزایش را در شاخص کار شایسته مناطق روستایی داشته است. استان زنجان نیز از این حیث با کاهنده‌ترین میزان روبه‌رو بوده است؛ براین اساس، سیاست‌های بازار کار با وجود تأکید برنامه چهارم، نه تنها نتوانسته است شاخص کار شایسته را در مناطق روستایی بهبود بخشد، بلکه آن را به صورت ناهمگنی کاهش داده است. با چنین یافته‌ای نمی‌توان انتظار داشت که مهاجرت‌های روستا-شهری کاهش یابند و اگر حفظ جمعیت در مناطق روستایی یا مهاجرت معکوس (شهر-روستا) به عنوان اهداف این حوزه تلقی شود، آن گاه لازم است تا بهبود شاخص کار شایسته در صدر این سیاست‌ها در مناطق روستایی مورد توجه قرار گیرد.

یادداشت‌ها

1. Decent Work
2. Anker, Chernyshev, Egger, Mehran, & Ritter
3. Rights at Work

۴. بحث و نتیجه‌گیری

اهمیت و نقش بازار کار در اقتصاد ایران و به‌ویژه ایران در شرایط کنونی اقتصاد بر کسی پوشیده نیست؛ اما علاوه بر توجه به کمیت‌های عمومی، توجه به کیفیت این بازار نیز دارای اهمیت است. در این میان شاخص کار شایسته از جمله شاخص‌هایی است که برای بررسی کیفیت بازار کار از دهه ۱۹۹۰ وارد ادبیات این حوزه شد و سازمان جهانی کار نیز بر استفاده از آن از سوی کشورها تأکید ویژه دارد. این در حالی است که براساس تمامی مطالعات موجود، بازار کار و ویژگی‌های آن که شاخص کار شایسته از جمله آن‌ها محسوب می‌شود، می‌تواند تحت تأثیر مکان قرار گیرد؛ از این رو، در پژوهش حاضر تلاش شده است تا این موضوع در مناطق روستایی و در طول برنامه چهارم به عنوان اولین برنامه‌ای که موضوع کار شایسته در آن مطرح گردیده است، بررسی گردد. با استفاده از ۹ نامگر کار شایسته که امکان دسترسی به داده‌های آن در سطح مناطق روستایی مهیا بوده است و نیز تلفیق آن‌ها با استفاده از روش تاپسیس پس از وزن‌دهی، نتایج این مطالعه حاکی از آن است که مناطق روستایی استان‌های کشور از حیث این شاخص مناطقی همگن نیستند. علاوه بر آن، نتایج این مطالعه نشان داده است که در سال ۱۳۸۸ در

9. Numerical Taxonomy	4. Employment
10. Factor Analysis	5. Social Protection
11. Cluster Analysis	6. Social Dialogue
12. Shannon Entropy	7. Geren
	8. International Labor Organization (ILO)

کتابنامه

۱. پورطاهری، م.، سجاسی قیداری، ح.، و صادقلو، ط. (۱۳۸۹). سنجش و اولویت‌بندی پایداری اجتماعی در مناطق روستایی با استفاده از تکنیک رتبه‌بندی براساس تشابه به راه‌حل ایده‌آل فازی. *فصلنامه پژوهش‌های روستایی*، ۱(۱)، ۱-۲۰.
۲. فیض‌پور، م.ع.، و صالحی فیروزآبادی، گ. (۱۳۹۱). سنجش و بررسی سطح توسعه بازار کار مناطق روستایی استان‌های کشور طی برنامه چهارم توسعه. *مجله پژوهش‌های روستایی*، ۳(۳)، ۸۹-۱۱۲.
۳. گروه پژوهشی طرح‌های فنی و روش‌های آماری. (۱۳۸۴). *نماگرهای کار شایسته در ایران*. تهران: پژوهشکده آمار.
۴. هرندی، ف. (۱۳۸۳). کار شایسته و نماگرهای آن در ایران. *برنامه و بودجه*، ۷(۸۶)، ۳۷-۶۶.
5. Anker, R., Chernyshev, I., Egger, P., Mehran, F., & Ritter, J. (2002). *Measuring Decent Work with Statistical Indicators*. Geneva: International Labour Office.
6. Ching-Liang, C. (1996). Framework of a fuzzy quality function deployment system. *International Journal of Production Research*, 34(2), 299-311.
7. Geren, L. B. (2010). The Decent work Agenda in Kenya. *Journal of Management Policy and Practice*, 11(5), 133-140.
8. ILO. (2003). *Key Features of National Social Dialogue*. Geneva: International Labour Office.
9. ILO. (2008). *Decent Work Indicators*, Geneva: International Labour Office.

Decent Work in Rural Regions of IRAN

Mohammad Ali Feizpour¹ - Ezatalah Lotfi² - Abolfazl Shahmohammadi Mehrjardi^{*3}

1- Assistant Prof., Economic Sciences- Industrial Economic, Yazd University, Yazd, Iran.

2- MSc. in Economic Sciences, Yazd University, Yazd, Iran.

3- MSc. in Economic Sciences, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Received: 10 Sept 2013

Accepted: 29 June 2014

Abstract

Purpose: Labor market is one of the most important markets in Iran as in many developed and developing countries. However, although attention to this market has always been at the forefront of economic planning, but in most cases, quantity matters more than quality in this market. It is also visible as regional differences especially the case in urban areas. Therefore, the study of the quality of labor market in rural regions is very important in each aspect. Various indices can be used to evaluate the quality of labor market, decent work is one of those. Therefore, this paper attempts to evaluate the rural areas in terms of this indicator.

Methodology: The numerical taxonomy method is used to separate homogeneous areas from non-homogeneous regions and TOPSIS method is applied to assimilate the parameters in homogeneous areas.

Finding: The results show that both of Tehran and Sistan and Baluchestan Provinces are situated in non-homogeneous regions in terms of decent work. In addition, this indicator is improved only about Mazandaran, Qom and Kohgiluyeh and Boyerahmad provinces in the final year of the fourth economic development program in comparison with first year of this plan. In addition and based on the results of this study, rural areas according to the decent work index haven't gone to the homogeneity and there are obvious differences between the labor markets in rural areas.

Research limitation: ILO introduced a set of 30 decent work indices in order to enable countries to assess and evaluate their job market. While, only 9 indicators is possible to calculate considering to available data in rural areas of Iran. Hence, creating the possibility for achieving to all of decent work and thus calculating the indicators of decent work in rural areas as a whole is the strategy of the future.

Practical implications: The results of this study suggest that rural areas is not homogenous regions in terms of decent work indices and the decent work indicators in 2009 compared to 2005 decreased in most rural areas. Hence, according to the market policies, the rural-urban migrations cannot be expected to decrease and so it is necessary to promote decent work indicators in rural areas.

Original/value: In this study in addition to quantitative aspects (decrease in unemployment rate and job creation), the qualitative dimension the rural labor market is assessed for the first time in these areas, an approach that could be considered by labor market policy makers as a whole and policy makers in the field of rural areas of Iran specially.

Key words: Labor market, decent work, rural areas, rural development, Iran.

How to cite this article:

Feizpour, M.A., Lotfi, E., & Shahmohammadi Mehrjardi, A. (2014). Decent work in rural regions of Iran. *Journal of Research & Rural Planning*, 3(6), 65-74.

URL <http://jrpp.um.ac.ir/index.php/RRP/article/view/20746>

ISSN: 2322-2514

eISSN: 2383-2495